

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE RUH SAĞLIĞI BELİRLEYİCİSİ OLARAK BAĞLANMA STİLLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üye. Yıldız BİLGE*

ÖZ

Bağlanma stilleri ile psikolojik uyum arasındaki ilişkinin ele alındığı birçok araştırma bulunmaktadır. İnsanların, ihtiyaç duyduklarında önemli bağlanma figürlerinden yakınlık aramaya motive oldukları ve doğuştan gelen psikobiyojik bir sistemle doğduğunu iddia eden Bowlby'nin bağlanma teorisi, normal gelişimin yanı sıra psikopatolojinin oluşumunu açıklamada da dikkate alınan etkili bir kuramdır. Psikopatolojinin altında yatan gelişimsel sürecin doğasının anlaşılmasına katkıda bulunmayı hedefleyen bu çalışma, üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin çeşitli psikolojik belirtilerle ilişkisini ve bağlanma stillerinin zihinsel bozukluklarını öngörme düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır.

İlişkisel tarama yönteminin kullanıldığı çalışma, 17-27 yaş ($Ort.=20,54$, $S=1,36$) arasındaki 227 kız (%70,3) ve 96 erkek (%29,7) olmak üzere toplam 323 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara Kısa Semptom Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği uygulanmıştır.

Güvenli bağlanma stili bazı psikolojik belirtilerle negatif korelasyon gösterirken, kaçınan bağlanma stili bazı psikolojik belirtilerle pozitif korelasyon göstermiştir. Kaygılı-kararsız bağlanma stili ile bütün psikolojik belirtiler arasında ise pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre kaygılı-kararsız bağlanma stili bütün psikolojik belirtiler için en önemli yordayıcı değişken olduğu, güvenli ve kaçınan bağlanma stillerinin ise bazı psikolojik belirtiler için yordayıcı değişken olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyet ve psikolojik yardıma ihtiyaç duyup duymama değişkenleri açısından gruplar arasında fark olduğu bulunmuştur.

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde bağlanma stillerinin psikolojik belirtiler için bir risk faktörü olarak değerlendirilebileceği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: psikolojik belirtiler, bağlanma stilleri, üniversite öğrencileri

INVESTIGATION OF ATTACHMENT STYLES AS MENTAL HEALTH PREDICTOR IN UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

The relationship between the attachment styles and psychological adaptation is frequently emphasized with a lot of researches. Bowlby's theory of attachment, which claims that human beings are inherently born with psychobiological system that motivates them to seek intimacy to significant attachment figures in times of need, is an effective theory that is considered in explaining the formation of psychopathology as well as normal development. As this study aims to contribute to understood of nature of the developmental process underlying pathology, it aims to examine the relation of university students' attachment styles with various psychological symptoms and to level of predicting mental disorders of attachment styles.

The study, in which relational screening is used, consists of total 323 university students including 227 girls (70.3%) and 96 males (29.7%) between the ages of 17-27 years ($M=20.54$, $SD=1.36$). Participants were applied Brief Symptom Inventory (BSI) and Three Dimensional Attachment Styles Scale (TDASS).

* Sağlık Bilimleri Üniversitesi/Yaşam Bilimleri Fakültesi/Psikoloji Bölümü/Psikoloji Anabilim Dalı, yıldiz.bilge@sbu.edu.tr, ORCID No: 0000-0003-2315-0055

While the safe attachment style showed negative correlation with some psychological symptoms, the avoidant attachment style showed positively correlation with some psychological symptoms. Positive correlations were found between the anxious/ambivalent attachment style and all psychological symptoms. According to the results of the regression analysis, although it was determined that the anxious-ambivalent attachment style was the most important predictor variable for all psychological symptoms, the safe and avoidant attachment styles were predictive variables for some psychological symptoms. In addition, it was found that there was a difference between the groups in terms of variables such as the need for gender and whether psychological help get or not.

When the obtained data were evaluated, it was seen that attachment styles could be evaluated as a risk factor for psychological symptoms.

Keywords: Psychological symptoms, attachment styles, university students

Ruhsal bozukluk kavramı, ruh sağlığı alanının teorik ve klinik açıdan temelini oluşturursa da, bu kavrama dair yeterli ve üzerinde tam anlaşılmış bir tanımlama mevcut değildir (Wakefield 1992; Bergner 1997). Psikopatoloji veya ruhsal bozuklukların tarihsel süreçte çok farklı anlamlara geldiği hatta “delilik” olarak tabir edildiği dönemler bulunmakla birlikte bugün ruhsal bozukluk kavramı için üzerinde büyük oranda anlaşılmış olan Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Sınıflandırma El Kitabının beşinci baskısında (DSM-5) yer alan tanım kabul edilebilir. Bu tanıma göre,

“Bir ruhsal bozukluk klinik olarak altta yatan ruhsal işleyişteki psikolojik, biyolojik veya gelişimsel süreçlerin bozulmasıyla kendini gösteren bireyin biliş, duygusal düzenleme veya davranışındaki anlamlı bozulma ile karakterize bir belirtidir. Ruhsal bozukluklar genellikle ciddi sıkıntı ya da sosyal, mesleki ve diğer önemli aktivitelerde yetersizlikle ilişkilidir. Ortak bir stresöre veya sevilen birinin ölümüne beklenen veya kültürel olarak kabul edilen bir tepki vermek ruhsal bir bozukluk değildir. Sosyal olarak sapkın davranış (örneğin, siyasi, dini ya da cinsel) ve bireyle toplum arasındaki temel çatışmalar yukarıda açıklandığı gibi, bireyde bir fonksiyon bozukluğuyla sonuçlanan sapma veya çatışma olmadıkça ruhsal bir bozukluk değildir (Amerikan Psikiyatri Birliği [APA]2013).”

Son 30-40 yıldır ruhsal bozuklukların görülme sıklığı, risk faktörleri, kültürel farklılıklar üzerine sayısız araştırmalar yapılmaktadır. Muhtemelen daha uzun yıllar bu durum bu şekilde devam edecektir. Çünkü tüm dünyadaki yeti yitiminin ilk 10 nedeninden dördü ruhsal bozukluklardan kaynaklıdır ve ruhsal bozukluklar küresel hastalık yükünün yaklaşık %12'sini oluşturmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ] 2001).

Sağlıklı (normal) veya sağlıksız (anormal) kişilik oluşumunun yaşamın ilk yıllarında gerçekleştiğine ve kişilik örüntülenmesinde anne babayla girilen ilişkinin önemine vurgu yapan çok sayıda psikolog bulunmaktadır. Freud, Adler, Erikson, Mahler, Winnicot, Klein, Kernberg bu isimlerden bazılarıdır. Bu ilk ve erken ilişkinin önemine vurgu çokça yapılmış olsa da, bu ilişkiyi hem bireyin kendisiyle hem de diğerleriyle kurduğu ilişkinin belirleyicisi olarak sunması ve bu ilişkiyi bağlanma gibi güçlü bir kavramla ifade etmesiyle özellikle Bowlby ve daha sonra ise Ainsworth isimleri ön plana çıkmıştır.

Bowlby (1969, 1973), bağlanmayı, bebeklerin korkmuş, endişeli veya savunmasız durumdayken anne veya sürekli bakım veren biriyle temas kurma eğilimi

ve bu temasın bebeği rahatlatması şeklinde tanımlamaktadır ve bebekle bakım veren arasındaki bu bağın bebeğin duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimini yaşamı boyunca etkilediğini belirtmektedir. Bağlanma kuramının diğer önemli ismi olan Ainsworth ve Bell'e (1970) göre ise bağlanma teorisi, kişinin kendisi ve ebeveynler başta olmak üzere bağlanma figürleriyle arasındaki ilişkiyi açıklayan bir kuramdır ve Bowlby gibi Ainsworth de bu ilişki biçiminin yaşam boyu insanların hayatında etkili olduğunu ve hatta hem ergenlikte hem de yetişkinlikte kurulan ilişkilerin niteliğini de belirlediğini ifade etmektedir. Ainsworth ve Bell (1970) bebekteki bağlanma davranışlarının sarılma, takip etme, gülümseme, sokulma, ağlama ve arama gibi aktif yakınlık ve temas arayışı içeren davranışlar olduğunu belirtmekte ve bebeğin yaşamının ilk yılında gelişen üç tür bağlanma stilinden bahsetmektedir. Bunlar, güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma stilleridir. İlk yılın sonunda, bebek anneye güvenli bağlanma gerçekleştirebilmişse annesiyle uyumlu bir etkileşime sahip olurken kaçınan ve kararsız bir şekilde bağlanmışsa anneye etkileşiminin sorunlu olduğu görülmektedir (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall 1978). Benzer şekilde Bowlby (1979) de güvenli bağlanma geliştiren bebeklerin, stres durumlarında annelerinin her zaman kendilerine yardımcı olacaklarını hissettiklerini belirtmektedir. Güvenli bağlanan bebekleranne ayrıldığında tepki göstermekle birlikte anneye buluşma gerçekleştiğinde çabuk rahatlarlar. Kaygılı/ikircikli bağlanmış olan bebekler, zorlanma durumunda annelerinin yardımcı olacağından emin değildirler. Kaçınan bağlanma geliştiren bebekler ise anneleri tarafından sürekli reddedildikleri için onlardan hiç yardım beklemezler ve annenin ayrılması ile dönmesi arasında bir davranış değişikliği göstermezler (Bowlby 1958). Bowlby ve Ainsworth'un ortaya koyduğu bu bağlanma örüntülerine daha sonra Main ve Solomon (1990) tarafından dağınık bağlanma stili eklenmiş ve böylelikle anne bebek bağlanmasını açıklayan dört bağlanma stilinden bahsedilmeye başlanmıştır.

Anneyle bebek arasında gerçekleşen bu ilişki biçimleri sürekli tekrarlanarak hem bireyin diğer insanlarla girdiği ilişkilerde başvurduğu bir kişilik örüntüsüne hem de dış dünyayı algılama biçiminde bir örgütlenmeye yol açmaktadır. Alanyazın incelendiğinde, özellikle son 20-30 yıldır bağlanma konusunun ele alındığı çok sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmaların büyük bir çoğunluğunu anne baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalar (Doinita ve Maria 2015; Cohn, Cowan, Cowan ve Pearson 1992; Karavasilis, Doyle ve Markiewicz 2003) oluşturmaktadır. Ayrıca güvenli bağlanmanın psikolojik sağlıkla (Mikulincer ve Florian 1995; Öngider 2013), iyi oluşla (Larson ve diğ. 1996) ve başarılı kimlik gelişimiyle (Marcia 1989) ilişkili olduğunu, güvensiz yani kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanmanın ise kişilik bozuklukları (Brennan ve Shaver 1998; Rosenstein ve Horowitz 1996; Sarkar ve Adshead 2006; West, Rose ve Sheldon-Keller 1994) ve çeşitli psikolojik bozukluklarla (Berry, Barrowclough ve Wearden 2008; Crawford, Livesley ve Jang 2007; Main 1990; Fearon ve diğ. 2010; Guttman-Steinmetz ve Crowell 2006; Pickering, Simpson ve Bentall 2008) ilişkili olduğunu saptayan çok sayıda çalışma bulunmaktadır.

Ülkemizde psikolojik bozukluklarla bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların (Keskin ve Çam 2008; Aydogdu ve Çam 2013; Sümer ve diğ. 2009; Gezen ve Oral, 2013) henüz sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Ancak bağlanma stilleri ile anne baba tutumlarının, depresyon, anksiyete gibi tek bir psikolojik bozukluğuna da benlik saygısı, yalnızlık gibi psikolojik problemlerin ilişkisinin

incelendiği çok sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir (Aydogdu ve Çam 2013; Algan ve Şendil 2013; Erözkan 2004; Sezer 2010; Cömert ve Ögel, 2014; Şenkal ve Işıklı 2015; Keskin ve Çam 2008). Ayrıca yukarıda belirtilen araştırma çalışmalarının yanı sıra bağlanma ile psikopatolojinin ilişkisinin değerlendirildiği derleme çalışmaları (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ 2011; Tüzün ve Sayar 2006; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol 2005) da bulunmaktadır.

Özetle birçok çalışma bireylerin erken dönemde anneye kurdukları bağın ya da anne-çocuk ilişkisini temsil eden bağlanma stillerinin psikolojik bozuklukların belirleyicisi olabileceğini göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde bağlanma stillerinin psikolojik bozukluklar için bir risk faktörü olarak görüldüğü ve anneye çocuk arasındaki bağlanma ilişkisinin doğasının anlaşılmasını sağlayabilecek çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinden oluşan gençlerin bağlanma stillerinin çeşitli psikolojik belirtilerle ilişkisinin incelenmesi ve bağlanma stillerinin psikolojik bozuklukları yordama düzeyinin belirlenmesidir. Yukarıda belirtildiği gibi bağlanma stilleriyle bağlanma arasındaki ilişkinin etkisi ortaya kondukça bireylerin kişilik örüntülenmesinde bağlanmanın etkileri de açıklığa kavuşacaktır. Bu da anneye bebek veya bakım veren arasında daha sağlıklı bir ilişkinin kurulmasını sağlayan güvenli bağlanmanın oluşturulması için müdahale çalışmalarının planlanmasına aracılık edecektir. Bu yüzden bu konuda yapılan çalışmaların sayısının ülkemizde de artırılmasının önemli bir gereklilik olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma ilişkisel tarama modelinin tercih edildiği betimsel bir araştırmadır.

Katılımcılar

Örneklem grubumuz çeşitli üniversitelerde öğrenim gören 17-27 yaş (20,54; Ss. 1,36) arasındaki 227 kız (%70,3) ve 96 erkek (%29,7) olmak üzere toplam 323 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Örneklem seçimi basit rassal yöntemle yapılmıştır. Verilerin bir kısmı sınıf ortamında topluca uygulama yapılarak diğer kısmı ise bireysel uygulamalarla elde edilmiştir. Bireysel uygulamalarda gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ölçekler gönüllü katılımcıya verilmiş, doldurulduktan sonra araştırmacı tarafından teslim alınmıştır.

Araştırmanın etik onayı *Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu*'ndan alınmıştır. Her bir katılımcıya onam formu imzalatılmış ve araştırmaya katılan tüm bireyler gönüllülük esasına göre çalışmaya alınmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik bilgileri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Ölçüm Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu katılımcıların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, yaşam durumları (sağ veya ölü), eğitim düzeyleri, annenin çalışma bilgisi ve ailenin sosyo-ekonomik seviyesi ve psikolojik yardıma ihtiyaç duyup duymadığı şeklindeki demografik bilgilerin sorulduğu cümlelerden oluşmaktadır.

Kısa Semptom Envanteri (KSE)

Bir öz bildirim ölçeği olan Kısa Semptom Envanteri (KSE) SCL-90-R'nin 9 temel semptom boyutunu en iyi yansıtan 53 maddeden oluşmaktadır ve hasta olmayan kişilerin yanı sıra psikiyatrik olarak hasta kişiler de bu ölçekle değerlendirilebilmektedir. KSE'de Somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete bozukluğu, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünceler, psikotizm ve ek maddeler olmak üzere 9 alt ölçek ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi, belirti toplamı indeksi ve semptom rahatsızlık indeksi olmak üzere 3 global indeks bulunmaktadır. Norm çalışmaları 1002 psikiyatri dışı hastalığı olan, 719 normal ve 313 psikiyatrik hastalığı olan üç örneklem grubuyla yapılmıştır. 1002 kişilik örneklem grubuyla yapılan çalışmada iç tutarlılık katsayıları sonuçlarının .71-.85 arasında değiştiği görülmüştür. Test tekrar test güvenilirliği içinse 60 kişilik normal örnekleme uygulama yapılmış ve iki uygulama arasındaki korelasyonlar en az somatizasyon bozukluğunda .68 en fazla ise fobik anksiyetede .91 olarak bulunmuştur (Derogatis ve Melisaratos 1983).

KSE'nin Türkçe'ye uyarlanması üç ayrı çalışma ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda ölçeğin toplam puanından elde edilen iç tutarlılık katsayıları .96 ve .95, alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları ise .55 ile .86 arasında değişen değerler olarak belirlenmiştir. Ayrıca yakınsak geçerlilik kapsamında uygulanan Sosyal Karşılaştırma Ölçeği, Strese Yatkınlık Ölçeği, Offer Yalnızlık Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri ile alt ölçekler arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. Faktör analizine göre ise ölçeğin anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite olmak üzere 5 faktöre yüklendiği tespit edilmiştir (Şahin ve Durak 1994). Daha sonra ise yine Şahin, Batıgün ve Uğurtaş (2002) tarafından ergenliğin daha erken yılları için KSE'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada örneklem grubu 13-17 aralığında yer almaktadır. Uygulanan faktör analizleri sonucunda toplam varyansın %32'sini açıklayan 5 faktör elde edilmiştir ve çok az sayıda maddenin Şahin ve Durak (1994)'ın belirttiği boyutlar dışında yer aldığı görülmüştür. Bu çalışmanın sonucunda envanterin toplam puanı üzerinden bulunan iç tutarlılık katsayısı .94 olduğu ve alt ölçeklerden elde edilen iç tutarlılık katsayılarının ise ortaya koyduğu madde dağılımına göre yapılan analizler sonucunda ise .70 (somatizasyon) ile .88 (depresyon) arasında değiştiği görülmüştür (Şahin ve diğ. 2002).

KSE, 53 maddeden oluşan, ergen ve yetişkinlere uygulanan ve çeşitli psikolojik belirtileri taramak amacıyla maddelerin 0-4 arası ("hiç" ve "çok fazla") puanlandığı Likert tipi bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği bireyin semptomlarının şiddetini göstermektedir (Savaşır ve Şahin 1997).

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)

Erzen (2016) tarafından geliştirilmiş olan ölçek dil geçerliliği için iki uzman tarafından değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre Cohen Kappa uyuma ölçümü

değerinin .87 ve içerik geçerliğinin .72 olduğu saptanmıştır. Güvenilirlik analizi sonucuna göre güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri için belirlenen Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları .69, .80 ve .71'tir. Ölçeğin madde toplam korelasyonu değerleri .49 ila .75 ve madde kalan analizleri ise .96 ila .98 arasında değişmektedir. Geçerlilik analizi kapsamında açımlayıcı faktör analizi sonucuna göre, ölçekte yer alan 18 maddenin üç boyut altında tutarlı şekilde toplandıkları görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi değerleri ise GFI .93, AGFI .90, CFI .90, RMSEA .05 ve χ^2/sd oranı 2.48 olarak belirlenmiştir.

Ölçek "Kesinlikle Katılmıyorum" 1 ve "Kesinlikle Katılıyorum" 5 şeklinde puanlanan 5'li likert tipinde yapılandırılmıştır ve toplam 18 maddeden oluşmaktadır.

Veri Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler bağlanma ve ruhsal bozukluklar arasındaki ilişkilerin incelenmesi için Pearson Korelasyon Katsayısı ve bu değişkenler arasındaki ilişkide bağımsız değişken olan bağlanma stillerinin bağımlı değişken olan ruhsal bozuklukları yordama düzeyinin belirlenmesi için ise Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri uygulanmıştır. Cinsiyet, gelir, kardeş sayısı, psikolojik yardıma ihtiyaç duymama verilerine dayalı gruplar arası farkın incelenmesi için bağımsız örneklem t testi ve ANOVA yapılmıştır. Bu analizler SPSS v.20 programıyla gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

ÜBBS ve KSE Ölçeği Geçerlilik Güvenilirlik Bulguları

Araştırmamızda kullandığımız ÜBBSÖ'nin çalışmamızda elde edilen veriler kullanılarak iç tutarlılık güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı değerleri güvenli bağlanma stili için .73, kaçınan bağlanma stili için .79 ve kaygılı-kararsız bağlanma stili için .76'dır. Her üç alt ölçek de psikolojik ölçüm araçları için kabul edilebilir sınır olan .70 ve üstü kriterini karşılamaktadır. Ayrıca ölçeğin bütün maddelerinin madde-toplam puan korelasyonlarının .30 noktasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışmamızın verilerinden hareketle KSE'nin iç tutarlık analizi kapsamında elde edilen veriler şöyledir; Cronbach alfa katsayısı değerleri KSE-Somatizasyon (SOM) için .82, KSE-Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) için .67, KSE-Kişilerarası Duyarlılık (KAD) için .69, KSE-Depresyon (DEP) için .84, KSE-Anksiyete (ANK) için .78, KSE-Hostilite (HOST) için .76, KSE-Fobik Anksiyete (F.ANK) için .71, KSE-Paranoid (PAR) için .68 ve KSE-Psikotizm (PSİ) için .62'dir. Birkaç alt ölçek dışında bütün alt ölçeklerin .70'in üzerinde olduğu ve alt ölçek maddelerinin madde-toplam madde korelasyonlarının .30'un üstünde olduğu saptanmıştır.

Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bağlanma stilleri ve KSE alt ölçekleri açısından cinsiyetler arası farklar incelendiğinde güvenli bağlanma puanlarının kızlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı ve kaçınan bağlanmanın ise erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde farklılaştığı, kaygılı-kararsız bağlanmanın ise gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma göstermediği bulunmuştur. KSE-ANK alt ölçeğinde kızlar lehine anlamlı düzeyde bir fark dışında KSE alt ölçeklerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark

bulunmamıştır (Tablo 2). Psikolojik yardıma ihtiyaç duyup duymama durumuna göre kaçınan bağlanma stili hariç diğer bağlanma stilleri ve KSE alt ölçekleri açısından anlamlı düzeyde bir farklılaşma tespit edilmiştir. Güvenli bağlanma stili için bu farklılaşma “hayır” diyen grubun lehineyken kaygılı-kararsız bağlanma stilinde ve bütün KSE alt ölçeklerinde “evet” diyen grubun lehine bir farklılaşma söz konusudur (Tablo 3). Bu sonuç, güvensiz bir bağlanma stili olan kaygılı-kararsız bağlanma ile psikolojik yardım ihtiyacının ve dolayısıyla ruhsal bozukluklara yatkınlığın aynı düzlemde yer almalarını doğrulayan bir niteliktedir. Gelir değişkenine göre ise sadece KSE-PSİ alt ölçeğinde düşük grupla orta grup arasında düşük grup lehine ve düşük grupla yüksek grup arasında düşük grup lehine anlamlı düzeyde bir fark tespit edilmiştir, diğer alt ölçekler arasında gelir değişkenine göre bir farklılaşma saptanmamıştır. Yaş, anne baba eğitim durumu, yaşam durumları (sağ-ölü), ve annenin çalışma (çalışan-ev hanımı) durumu açısından gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmamıştır.

Tablo 2 ve 3

ÜBBS ve KSE Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular

Bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan analizler kapsamında güvenli bağlanma ile KSE-SOM ($r=-.20$), KSE-DEP ($r=-.21$), KSE-ANK ($r=-.19$), KSE-HOST ($r=-.20$), KSE-F.ANK ($r=-.23$) ve KSE-PSİ ($r=-.19$) arasında **negatif yönde anlamlı korelasyonlar** tespit edilmiştir. Kaçınan bağlanma ile KSE-DEP ($r=.17$), KSE-HOST ($r=.28$), fobik KSE-ANK ($r=.16$), KSE-PAR ($r=.22$) ve KSE-PSİ ($r=.16$) arasında **pozitif yönde anlamlı korelasyonlar** saptanmıştır. Kaygılı-kararsız bağlanma ile KSE-SOM ($r=.24$), KSe-OKB ($r=.28$), KSE-KAD ($r=.35$), KSE-DEP ($r=.48$), KSE-ANK ($r=.37$), KSE-HOST ($r=.38$), KSE-F.ANK ($r=.35$), KSE-PAR ($r=.47$) ve KSE-PSİ ($r=.46$) arasında **pozitif yönde anlamlı korelasyonlar** bulunmuştur. Bağlanma stillerinin birbirleriyle olan ilişkileri incelendiğinde güvenli bağlanmanın kaygılı-kararsız bağlanma ile ($r=-.07$) negatif bir yönde olmakla birlikte anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmazken kaçınan bağlanma ile ($r=-.13$) negatif yönde anlamlı bir ilişki; kaçınan bağlanmanın güvenli bağlanma ile ($r=-.13$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ve kaygılı-kararsız bağlanma ile ($r=.43$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki; kaygılı-kararsız bağlanmanın kaçınan bağlanma ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken kaçınan bağlanma ile ($r=.43$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Tüm alt ölçeklerin ortalama, standart sapma puanları ve korelasyon katsayıları Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4

Bağlanma Stilllerinin KSE Alt Ölçeklerini Yordama Düzeyi Bulguları

Bağlanma stillerinin psikolojik belirtileri yordayıp yordamadığının ölçülmesi için yapılan regresyon analizi kapsamında KSE’nin her bir alt ölçeği bağımlı değişken ve bağlanma stilleri bağımsız değişken olmak üzere çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri birlikte KSE-SOM alt ölçeği puanını anlamlı olarak yordamakta (Çoklu $R=.31$; Düzeltilmiş $R^2=.09$; $F=11,25$; $p<.001$) ve toplam varyansın %9'unu açıklamaktadır. Kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.26$) KSE-SOM alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı olup bunu güvenli bağlanma ($\beta=-.19$) izlemektedir. Ancak güvenli bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani güvenli bağlanma puanı azaldıkça KSE-SOM alt ölçeği puanı artmaktadır. Kaçınan bağlanma ise ($\beta=-.07$) tek başına anlamlı düzeyde KSE-SOM alt ölçeği puanını yordayamamaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-OKB alt ölçeği puanını anlamlı olarak yordamakta (Çoklu $R=.31$; Düzeltilmiş $R^2=.09$; $F=11,11$; $p<.001$) ve KSE-OKB alt ölçeği puanına ilişkin toplam varyansın %9'unu açıklamaktadır. KSE-OKB alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı sırasıyla kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.34$) ve kaçınan bağlanma ($\beta=-.14$) stilleridir. Ancak kaçınan bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani kaçınan bağlanma puanı azaldıkça KSE-OKB alt ölçeği puanı artmaktadır. Güvenli bağlanma ise ($\beta=-.01$) tek başına anlamlı düzeyde KSE-OKB alt ölçeği puanını yordayamamaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-KAD alt ölçeği puanını anlamlı bir düzeyde yordamakta (Çoklu $R=.38,3$; Düzeltilmiş $R^2=.14$; $F=18,11$; $p<.001$) ve toplam varyansın %14'ünü açıklamaktadır. KSE-KAD alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı sırasıyla kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.41$) ve kaçınan bağlanma ($\beta=-.16$) stilleridir. Ancak kaçınan bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani kaçınan bağlanma puanı azaldıkça KSE-KAD alt ölçeği puanı artmaktadır. Güvenli bağlanma ise ($\beta=-.08$) tek başına anlamlı düzeyde KSE-KAD alt ölçeği puanını yordayamamaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-DEP alt ölçeği puanını anlamlı olarak yordamakta (Çoklu $R=.52$; Düzeltilmiş $R^2=.26$; $F=39$; $p<.001$) ve toplam varyansın %26'sını açıklamaktadır. KSE-DEP alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı sırasıyla kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.50$) ve güvenli bağlanma ($\beta=-.18$) stilleridir. Ancak güvenli bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani güvenli bağlanma puanı azaldıkça KSE-DEP alt ölçeği puanı artmaktadır. Kaçınan bağlanma ise ($\beta=-.07$) tek başına anlamlı düzeyde KSE-DEP alt ölçeği puanını yordayamamaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-ANK alt ölçeği puanını anlamlı olarak yordamakta (Çoklu $R=.41,2$; Düzeltilmiş $R^2=.16$; $F=39$; $p<.001$) ve KSE-ANK alt ölçeği puanına ilişkin toplam varyansın %16'sını açıklamaktadır. KSE-ANK alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı sırasıyla kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.40$), güvenli bağlanma ($\beta=-.17$) ve kaçınan bağlanma ($\beta=-.11$) stilleridir. Ancak güvenli ve kaçınan bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani güvenli ve kaçınan bağlanma puanları azaldıkça KSE-ANK alt ölçeği puanı artmaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-HOST alt ölçeği puanını anlamlı bir şekilde yordamakta (Çoklu $R=.43$; Düzeltilmiş $R^2=.18$; $F=23,91$; $p<.001$) ve toplam varyansın %18'ini açıklamaktadır. KSE-HOST alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı sırasıyla kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.40$), güvenli bağlanma ($\beta=-.16$) ve kaçınan bağlanma ($\beta=.13$) stilleridir. Ancak güvenli bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani güvenli bağlanma puanı azaldıkça KSE-HOST alt ölçeği puanı artmaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-F.ANK alt ölçeği puanını anlamlı bir şekilde yordamakta (Çoklu $R=.40,1$; Düzeltilmiş $R^2=.15$; $F=39$; $p<.001$) ve toplam varyansın %15'ini açıklamaktadır. KSE- F.ANK alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı sırasıyla kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.34$) ve güvenli bağlanma ($\beta=-.21$) stilleridir. Ancak güvenli bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani güvenli bağlanma puanı azaldıkça KSE- F.ANK alt ölçeği puanı artmaktadır. Kaçınan bağlanma ise ($\beta=-.07$) tek başına anlamlı düzeyde KSE- F.ANK alt ölçeği puanını yordayamamaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-PAR alt ölçeği puanını anlamlı bir şekilde yordamakla (Çoklu $R=.47$; Düzeltilmiş $R^2=.22$; $F=31,13$; $p<.001$) ve toplam varyansın %22'sini açıklamakla birlikte bu anlamlılık sadece kaygılı-kararsız bağlanma stilinden ($\beta=.46,4$) kaynaklıdır. Kaçınan ve güvenli bağlanma ise ($\beta=.02$; $\beta=.03$) tek başına anlamlı düzeyde KSE-PAR alt ölçeği puanını yordayamamaktadır.

Her üç bağlanma stili birlikte KSE-PSİ alt ölçeği puanını anlamlı olarak yordamakta (Çoklu $R=.48,5$; Düzeltilmiş $R^2=.23$; $F=32,6$; $p<.001$) ve KSE-PSİ alt ölçeği puanına ilişkin toplam varyansın %23'ünü açıklamaktadır. KSE-PSİ alt ölçeğinin en güçlü yordayıcısı sırasıyla kaygılı-kararsız bağlanma ($\beta=.47$) ve güvenli bağlanma ($\beta=-.17$) stilleridir. Ancak güvenli bağlanma negatif yönde bir yordama gücüne sahiptir, yani güvenli bağlanma puanı azaldıkça KSE-PSİ alt ölçeği puanı artmaktadır. Kaçınan bağlanma ise ($\beta=-.06$) tek başına anlamlı düzeyde KSE-PSİ alt ölçeği puanını yordayamamaktadır. Regresyon analizi verileri Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Tartışma

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin çeşitli psikolojik belirtilerle ilişkisinin incelenmesi ve bağlanma stillerinin psikolojik belirtileri yordama düzeyinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Sosyo-demografik veriler kapsamında yapılan analizlerde yaş, anne baba eğitim durumu, anne baba yaşam durumu (sağ-ölü), ve annenin çalışma (çalışan-ev hanımı) durumu sosyo-demografik değişkenleri açısından gruplar arası fark saptanmamıştır. Gelir değişkeni açısından sadece KSE-PSİ alt ölçeğinde düşük grupla orta grup arasında düşük grup lehine ve düşük grupla yüksek grup arasında düşük grup lehine anlamlı düzeyde bir fark tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkeni ve psikolojik yardıma ihtiyaç duyup duymama değişkeni açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. Kızlar erkeklere oranla daha fazla güvenli bağlanma gösterirken erkekler kızlara oranla daha fazla kaçınan bağlanma göstermişlerdir. Kaygılı-kararsız bağlanma açısından ise cinsiyet açısından anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır. KSE alt ölçekleri açısından sadece KSE-ANK alt ölçeğinde kızlar erkeklere oranla anlamlı düzeyde daha yüksek puan almışlardır (Tablo 2).

Psikolojik yardım alıp almama değişkeni açısından ise güvenli bağlanma stilinde “hayır” cevabı verenlerin lehine anlamlı düzeyde bir farklılık görülürken kaygılı-kararsız bağlanma stilinde ise “evet” diyenlerin lehine anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Kaçınan bağlanma için ise iki grup arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır. Bu soruya “evet” cevabı verenlerle “hayır” cevabı verenlerin KSE alt ölçekleri açısından bütün alt ölçeklerde “evet” diyenlerin lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç kişilerin bir tanı almasa dahi psikolojik yardıma ihtiyaç duymalarının psikolojik bozukluklara yatkınlığı ifade etmesi açısından önemli olduğunu ve aynı zamanda psikolojik yardıma ihtiyaç duyanların güvensiz bağlanma stili olan kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip olduklarını göstermektedir (Tablo 3).

Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre güvenli bağlanmanın KSE’de yer alan bütün psikolojik belirtilerle negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu, kaygılı-kararsız bağlanmanın KSE’de yer alan bütün psikolojik belirtilerle pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu ve kaçınan bağlanmanın ise depresyon, fobik anksiyete, psikotizm ve rahatsızlık ciddiyeti indeksi ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4).

Regresyon analizi sonucunda ise her üç bağlanma stilinin birlikte bütün KSE alt ölçeklerini %09 ile %26 arasında değişen oranlarda açıkladığı ya da yordadığı görülmüştür. Bağlanma stilleri tek tek ele alındığında ise kaygılı-kararsız bağlanmanın bütün KSE alt ölçekleri için anlamlı düzeyde bir yordayıcı değişken olduğu, güvenli bağlanmanın KSE-SOM, KSE-DEP, KSE-ANK, KSE-HOST, KSE-F.ANK ve KSE-PSİ için anlamlı düzeyde yordayıcı değişken olduğu ve kaçınan bağlanmanın ise KSE-OKB, KSE-KAD, KSE-ANK ve KSE-HOST için yordayıcı değişken olduğu bulunmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi psikolojik belirtilerle güvensiz bağlanmanın ilişkisinin saptandığı çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Mikulincer ve Shaver 2012). Bu çalışmada bağlanma stillerinin en fazla depresyonu, daha sonra sırasıyla psikotizm, paranoid düşünce, hostilite, anksiyete, fobik anksiyete, kişiler arası duyarlılık, obsesif kompulsif bozukluk ve somatizasyonu yordadığı görülmektedir (Tablo 5).

Çalışmamızda elde edilen korelasyon ve regresyon analizi sonuçları, bağlanma ve psikolojik belirtilerin ilişkisiyle ilgili Bowlby, Ainsworth ve diğer araştırmacıların teorik bakış açısıyla uyumludur. Yani bireylerin erken dönemde geliştirdikleri bağlanma stili, anne veya bakım veren kişiyle kurulan ilişkinin olumlu veya olumsuz niteliğine göre belirlenmekte ve bu ilişki biçimi de zaman içerisinde psikolojik bir bozukluğun gelişmesi için bir risk faktörü (Brennan ve Shaver 1998) oluşturmaktadır. Ayrıca verilerden elde edilen sonuçlar bireylerin sadece çocukken değil yetişkin yaşlarında da bağlanma stillerinin devam ettiği ve birbirinden farklı biçimlerde bağlanma stiline sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonuç, yine teorik bakış açısını (Ainsworth ve Bell 1970) destekleyecek şekilde bağlanma stillerinin yetişkin yaşta da devam ettiğinin güçlü bir kanıtıdır.

Aynı zamanda elde ettiğimiz bulguları destekleyen hem ülkemizde hem yurt dışında çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin bu çalışmada olduğu gibi KSE kullanılarak yapılmış bir çalışmada güvenli bağlananların en düşük depresyon ve hostilite, kaçınanların orta düzeyde ve kaygılı-kararsızların en üst düzeyde depresyon ve hostilite puanına sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu çalışmada anksiyete puanları

açısından gruplar arasında fark bulunmazken bizim çalışmamızda anksiyete puanıyla kaygılı-kararsız bağlanma puanı arasında pozitif ilişki, güvensiz bağlanmayla negatif ilişki bulunmaktadır (Cooper, Shaver ve Collins 1998). KSE kullanılan bir başka çalışmada ise açıklanamayan ağrıları olanlar yani somatizasyon puanı yüksek olanların açıklanabilen yani gerçek ağrıları olanlara göre daha fazla güvensiz bağlandıkları saptanmıştır (Taylor, Mann, White ve Goldberg 2000). Ülkemizde ise KSE'nin uzun formu olan SCL-90'ın kullanıldığı bir çalışmada güvenli bağlanma ile obsesif-kompulsif özellikler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, kaygı, öfke-düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm ve genel belirti düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve ters yönlü ilişkiler bulunmuştur (Gezen ve Oral 2013). KSE kullanılan başka bir çalışmada ise aleksitimi, bağlanma stilleri ve psikolojik bozukluk değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Aleksitimi puanı yüksek olan grubun, psikolojik semptomları daha fazla sergiledikleri ve kaçınmacı ve kaygılı bağlanma puanlarının ise daha yüksek olduğu saptanmıştır (Batıgün ve Büyükşahin 2008).

Ülkemizde bağlanmanın çeşitli psikolojik bozukluklarla ilişkisinin incelendiği başka araştırmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalarda da bizim çalışmamızda olduğu gibi güvenli bağlanmayla psikolojik bozukluklar arasında negatif ilişki saptanırken güvensiz bağlanma stilleri ile psikolojik bozukluklar arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur (Keskin ve Çam 2008; Aydogdu ve Çam 2013; Sümer ve diğ.2009).

Ayrıca bireylerin sahip olduğu bağlanma stilinin hangi psikolojik bozukluğun gelişme riskini arttırdığını saptayan -örneğin kişilik bozuklukları için bağlanma stiline göre bir kümelenmenin olduğunu gösteren- çalışmalar da bulunmaktadır (Brennan ve Shaver 1998; Crawford ve diğ. 2006). Ülkemizde henüz kişilik bozukluklarıyla bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın en büyük sınırlılığı psikolojik yardıma ihtiyaç duyma durumuna göre yardıma ihtiyaç duyanların lehine anlamlı bir fark saptanmış olsa da tanı almış bir grupta karşılaştırma içermemesidir. Ayrıca yine bağlanma ile psikopatoloji arasındaki ilişkinin daha etkin bir şekilde açıklanabilmesi için boylamsal çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

AINSWORTH, Mary DS ve BELL, Simon M, (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. **Child Development**, XLI,1:49–67.

AINSWORTH, Mary DS, BLEHAR, Mary C, WATERS, Everett ve WALL, Sally, (1978). **Patterns of attachment. A psychological study of the strange situation**. Halsted (Wiley), NJ: Lawrence Erlbaur.

ALGAN, Ayşegül G ve ŞENDİL, Gül, (2013). Okul öncesi çocuklar ve ebeveynlerinin bağlanma güvenlikleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiler. **Psikoloji Çalışmaları Dergisi**, XXXIII, 1: 55-68.

AYDOĞDU, Hilal ve ÇAM, Mahire O, (2013). Comparison of attachment styles, parent attitudes and social supports of normal adolescents and those diagnosed with substance use disorder/Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması. **Journal of Psychiatric Nursing**, IV, 3:137-145.

BATIGÜN, Ayşegül D ve BÜYÜKŞAHİN, Ayda, (2008). Alexitymia: Psychological symptoms and attachment styles. **Klinik Psikiyatri**, XI, 3:105-14.

BERRY, Katherine, BARROWCLOUGH, Christine ve WEARDEN, Alison, (2008). Attachment theory: a framework for understanding symptoms and interpersonal relationships in psychosis. **Behaviour Research and Therapy**,XLVI:1275–1282.

BERGNER, Raymond M, (1997). What is psychopathology? And so what?.**Clinical Psychology: Science and Practice**,IV, 3:235-248.

BOSMANS, Guy, BRAET, Caroline veVAN VLIËRBERGHE, Leen, (2010). Attachment and symptoms of psychopathology: early maladaptive schemas as a cognitive link? **Clinical Psychology & Psychotherapy**, XVII, 5:374-385.

BOWLBY John, (1958). The nature of the child's tie to his mother. **Int J Psychoanal**, XXXIX:350- 373.

BOWLBY, John (1969). **Attachment and loss: Attachment** (Vol.12). London: Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

BOWLBY, John (1973). **Attachment and loss: Separation: Anxiety and anger** (Vol. 2). London: Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

BOWLBY John, (1979).**The Making and Breaking of Affectional Bonds**. London: Tavistock Publications.

BRENNAN, Katharine A ve SHAVER, Phillip R, (1998). Attachment styles and personality disorders: Their connections to each other and to parental divorce, parental death, and perceptions of parental caregiving. **Journal of personality**, LXVI, 5:835-878.

COHN, Deborah A, COWAN, Philip A, COWAN, Carolyn P ve PEARSON, Jane, (1992). Mothers' and fathers' working models of childhood attachment relationships, parenting styles, and child behavior. **Development and psychopathology**,IV, 3:417-431.

COOPER, M, Lynne, SHAVER, Philip R ve COLLINS, Nancy L. (1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of personality and social psychology*, 74(5), 1380.

CÖMERT, İtir T ve ÖGEL, Kültegin (2014). Madde Kullanan Ergenlerin Bağlanma Stilleri. **Addicta: The Turkish Journal on Addictions**,I,1:9-40.

CRAWFORD, Thomas N, LIVESLEY, John W., JANG, Karry L., SHAVER, Philip R., COHEN, Patricia ve GANİBAN, Joddy, (2007). Insecure attachment and personality disorder: A twin study of adults. **European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology**,XXI, 2:191-208.

DEROGATİS, Leonard R ve MELİSARATOS, Nick, (1983). The Brief Symptom Inventory: An Introductory Report. **Psychological Medicine**, XIII,3:595-605.

DOINITA, Nanu E ve MARIA, NijloveanuD, (2015). Attachment and parenting styles. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, CCIII:199-204.

ERÖZKAN, Atılgan, (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, IV,2:155-175.

ERZEN, Evren, (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, XVII, 3:1-21.

FEARON, R Pasco, BAKERMANS-KRANENBURG, Marian J, VAN IJZENDOORN, Marinus H, LAPSLEY, Anne-Marie ve ROISMAN, Glenn I, (2010). The significance of insecure attachment and disorganization in the development of children's externalizing behavior: a meta-analytic study. **Child development**, LXXXI, 2:435-456.

GEZEN, Mine ve ORAL, Esat T, (2013). Kadın Sigınma Evinde Yasayan Kadınlar İle Siddet Gördüğü Evde Yasamaya Devam Eden Kadınların Bağlanma Biçimlerinin Ve Ruhsal Belirti Düzeylerinin İncelenmesi/Attachment styles and degree of the psychological symptoms in women staying in a shelter for battered women or in their home where they were exposed to violence. **Dusunen Adam**, XXVI, 1:65-71.

GUTTMANN-STEINMETZ, Sarith ve CROWELL, Judith A, (2006). Attachment and externalizing disorders: A developmental psychopathology perspective. **Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry**, XLV, 4:440-451.

KARAVASILIS, Leigh,DOYLE, Anna B ve MARKIEWICZ, Dorothy, (2003). Associations between parenting style and attachment to mother in middle childhood and adolescence. **International Journal of Behavioral Development**, XXVII, 2:153-164.

KESKİN, Gülseren ve ÇAM, Olcay, (2008). Ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi/Relationship between mental health, parental attitude and attachment style in adolescence. **Anadolu psikiyatri dergisi**, IX, 3:139-147.

KESEBİR, Sermin, KAVZOĞLU, Semine Ö ve ÜSTÜNDAĞ, Mehmet F, (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, III, 2:321-342.

MAIN, Mary, (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. **Human development**, XXXI, 1:48-61.

MAIN, Mary ve Solomon, Judith, (1990). **Procedures for identifying infants as disorganised/disoriented during the Ainsworth Strange Situation**. In GREENBERG, Mark T, CICHETTI Dante ve CUMMINGS E. Mark, (Eds.), **Attachment in the preschool years**. Chicago, IL: University of Chicago Press.

MIKULINCER, Mario ve SHAVER, Philip R. (2012). An attachment perspective on psychopathology. **World Psychiatry**, XI, 1:11-15.

PICKERING, Laura, SIMPSON, Jane ve BENTALL, Richard P, (2008). Insecure attachment predicts proneness to paranoia but not hallucinations. **Personality and Individual Differences**, XLIV, 5:1212-1224.

ROSENSTEIN, Diana S ve HOROWITZ, Harvey A, (1996). Adolescent attachment and psychopathology. **Journal of consulting and clinical psychology**, LXIV, 2:244-253.

SARKAR, Jaydip ve ADSHEAD, Gwen, (2006). Personality disorders as disorganisation of attachment and affect regulation. **Advances in Psychiatric Treatment**, 4:297-305.

SAVAŞIR, Işık ve ŞAHİN, Nesrin H. (1997). **Bilişsel –Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler**. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.

SEZER, Özcan, (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi (ss. 1-19). **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, VII, 1:1-19.

SOYSAL, A Şebnem, BODUR, Şahin, İŞERİ, Elvan ve ŞENOL, Selahattin, (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. **Klinik Psikiyatri**, VIII, 2:88-99.

SÜMER, Nebi, ÜNAL, Süheyla, SELÇUK, Emre, KAYA, Burhanettin, POLAT, Ruhcan ve ÇEKEM, Bülent, (2009). Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif-Kompulsif Bozuklukla İlişkisi/Attachment and Psychopathology: Relationship between Adult Attachment and Depression, Panic Disorder, and Obsessive Compulsive Disorder. **Türk Psikoloji Dergisi**, XXIV, 63:38-45.

ŞAHİN, Nesrin H ve DURAK, A. (1994). Kısa Semptom Envanteri'nin Türk gençleri için uyarlanması. **Türk Psikoloji Dergisi**, IX, 31:44-56.

ŞAHİN, N.H., DURAK Batıgün, A., UĞURTAŞ, Sinem, (2002). Kısa Semptom Envanteri (KSE): Ergenler İçin Kullanımının Geçerlik, Güvenilirlik ve Faktör Yapısı. **Türk Psikiyatri Dergisi**, XIII, 2:125-135.

ŞENKAL, İpek ve İŞIKLI, Sedat, (2015). Çocukluk çağı travmalarının ve bağlanma biçiminin depresyon belirtileri ile ilişkisi: Aleksitiminin aracı rolü. **Türk Psikiyatri Dergisi**, XXVI, 4:261-67.

TAYLOR, Richard E, MANN, Anthony H., WHITE, Naomi J ve GOLDBERG, David P, (2000). Attachment style in patients with unexplained physical complaints. **Psychological medicine**, XXX, 4:931-941.

TÜZÜN, Olcay ve SAYAR, Kemal, (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. **Düşünen Adam**, XIX, 1:24-39.

WAKEFIELD, Jerome C, (1992). The concept of mental disorder: on the boundary between biological facts and social values. **American Psychologist**, XLVII, 3:373-388.

West, Malcolm, Rose, M. Sarah ve Sheldon-Keller, Adrienne, (1994). Assessment of patterns of insecure attachment in adults and application to dependent and schizoid personality disorders. **Journal of Personality Disorders**, VIII, 3:249-256.

WORLD HEALTH ORGANIZATION-WHO | **World health report - archive. The world health report 2001** - Mental Health:New Understanding, New Hope. <http://www.who.int/whr/previous/en/> (Erişim Tarihi: 12.02.2018).

Tablo 1. Katılımcı Grup Sosyo-Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kız	227	70,3
Erkek	96	29,7
Psikolojik Yardım İhtiyacı	N	%
Evet	70	21,67
Hayır	253	78,33
Gelir Düzeyi	N	%
Düşük	20	6,2
Orta	259	80,2
Yüksek	43	13,3
Belirtmeyen	1	,3
Kardeş Sayısı	N	%
Tek	18	5,57
İki	114	35,29
Üç	90	27,86
Dört ve üzeri	101	31,27
Anne Eğitim	N	%
Yok	34	10,52
İlkokul	119	36,84
Ortaokul	46	14,24
Lise	75	23,21
Lisans ve Lisans üstü	48	14,86
Belirtmeyen	1	0,3
Baba Eğitim	N	%
Yok	7	2,17
İlkokul	77	23,84
Ortaokul	51	15,79
Lise	86	26,63
Lisans ve Lisans üstü	101	31,27
Belirtmeyen	1	0,3
Anne Yaşam	N	%
Sağ	320	99,07
Vefat	3	0,93
Baba Yaşam	N	%
Sağ	306	94,74
Vefat	17	5,26
Anne Çalışma Durumu	N	%
Ev Hanımı	249	77,09
Çalışan	74	22,91

Tablo 2. Cinsiyet Değişkeniyle İlgili ÜBBSÖ ve KSE Alt Ölçekleri Ortalamalarının Karşılaştırılması

ÜBBSÖ ve KSE Alt Ölçekleri	KIZ (N=227)		ERKEK (N=96)		t	df	P
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss			
Güvenli Bağlanma	19,06	3,50	17,88	3,92	2,66	321	,008
Kaçıngan Bağlanma	13,64	4,71	15,31	5,19	-2,82	321	,005
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	15,41	5,09	15,61	4,42	-,32	321	,746
KSE-SOM	6,45	5,39	5,79	3,98	1,09	321	,276
KSE-OKB	9,20	4,42	8,56	4,04	1,21	321	,227
KSE-KAD	5,09	3,28	4,95	3,27	,36	321	,708
KSE-DEP	7,85	5,43	7,46	4,83	,61	321	,546
KSE-ANK	6,63	4,40	5,43	3,68	2,34	321	,020
KSE-HOST	5,85	4,09	6,63	4,30	-1,53	321	,128
KSE-F.ANK	3,96	3,53	4,00	3,44	-,11	321	,912
KSE-PAR	7,01	3,79	6,75	3,84	,56	321	,576
KSE-PSİ	4,61	3,43	5,24	3,35	,56	321	,576

Tablo 3. Psikolojik Yardıma İhtiyaç Duyup Duymama Değişkeniyle İlgili ÜBBSÖ ve KSE Alt Ölçekleri Ortalamalarının Karşılaştırılması

ÜBBSÖ ve KSE Alt Ölçekleri	EVET (N=227)		HAYIR (N=96)		t	df	P
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss			
Güvenli Bağlanma	18,15	3,59	19,19	3,67	-2,55	321	,011
Kaçıngan Bağlanma	14,32	5,10	13,97	4,75	,63	321	,532
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	16,22	5,40	14,82	4,32	2,59	321	,010
KSE-SOM	7,30	5,47	5,35	4,40	3,54	321	,000
KSE-OKB	10,14	4,62	8,03	3,77	4,53	321	,000
KSE-KAD	6,18	3,60	4,07	2,61	6,06	321	,000
KSE-DEP	9,45	5,39	6,25	4,66	5,72	321	,000
KSE-ANK	7,68	4,51	5,05	3,55	5,88	321	,000
KSE-HOST	7,48	4,45	4,87	3,49	5,89	321	,000
KSE-F.ANK	4,65	3,76	3,39	3,15	3,28	321	,001
KSE-PAR	7,91	4,04	6,07	3,37	4,46	321	,000
KSE-PSİ	5,87	3,61	3,86	2,93	5,51	321	,000

Tablo 4. KSE Alt Ölçekleri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ortalama, standart sapma ve korelasyon sonuçları

$\bar{X} \pm SD$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 6,25±5.02												
2 9,01±4.31	.53**											
3 5,05±3.27	.41**	.63**										
4 7,23±5.25	.47**	.59**	.67**									
5 6,27±4.23	.74**	.63**	.64**	.68**								
6 6,109±4.17	.52**	.48**	.50**	.60**	.68**							
7 4,00±3.50	.65**	.44**	.48**	.51**	.68**	.50**						

8	7.00±3.80	.38**	.55**	.60**	.54**	.56**	.54**	.47**						
9	4.80±3.41	.53**	.59**	.64**	.71**	.67**	.59**	.51**	.65**					
10	1.15±0.50	.76**	.77**	.76**	.82**	.89**	.76**	.73**	.73**	.82**				
11	18.71±3.66	-.20**	-.02	-.08	-.20**	-.18**	-.20**	-.23**	-.07	-.19**	-.20**			
12	14.13±4.91	.07	.00	.03	.17**	.08	.28	.16**	.22	.16**	.16**	-.13*		
13	15.47±4.90	.24**	.28**	.35**	.48**	.37**	.38**	.35**	.47**	.46**	.47**	-.07	.43**	

*p<0.05, **p<0.01

1.KSE-Somatizasyon, 2. KSE-Obsesif Kompulsif Bozukluk, 3. KSE-Kişilerarası Duyarlılık, 4. KSE-Depresyon, 5. KSE-Anksiyete, 6. KSE-Hostilite, 7. KSE-Fobik Anksiyete, 8. KSE-Paranoid Düşünce, 9. KSE-Psikotizm, 10.KSE-Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi, 11. Güvenli Bağlanma, 12. Kaçınan Bağlanma, 13. Kaygılı-Kararsız Bağlanma

Tablo 5. ÜBBSÖ'nin KSE Puanlarını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

		Düzeltilmiş R^2	B	SE	β	t	Sig.
KSE-SOM	Model	.09**					
	Standart		8.11	1.80		4.53	.000
	Güvenli Bağlanma		-.26	.074	-.19	-3.58	.000
	Kaçınan Bağlanma		-.07	.06	-.07	-1.16	.246
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma		.26	.06	.26	4.34	.000
KSE-OKB	Model	.09**					
	Standart		6.48	1.54		4.21	.000
	Güvenli Bağlanma		-.02	.06	-.06	-.27	.784
	Kaçınan Bağlanma		-.13	.05	-.14	-2.42	.016
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma		.30	.05	.34	5.76	.000
KSE-KAD	Model	.14**					
	Standart		3.64	1.14		3.21	.001
	Güvenli Bağlanma		-.07	.05	-.08	-1.56	.121
	Kaçınan Bağlanma		-.11	.04	-.16	-2.77	.006
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma		.28	.04	.41	7.20	.000
KSE-DEP	Model	.26**					
	Standart		5.43	1.69		3.22	.001
	Güvenli Bağlanma		-.26	.07	-.18	-3.79	.000
	Kaçınan Bağlanma		-.08	.06	-.07	-1.38	.167
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma		.54	.06	.50	9.45	.000
KSE-ANK	Model	.16**					
	Standart		5.93	1.45		4.10	.000
	Güvenli Bağlanma		-.20	.06	-.17	-3.31	.001
	Kaçınan Bağlanma		-.09	.05	-.11	-1.98	.048
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma		.35	.05	.40	7.13	.000
KSE-HOST	Model	.18**					
	Standart		3.85	1.41		2.72	.007
	Güvenli Bağlanma		-.18	.06	-.16	-3.10	.002
	Kaçınan Bağlanma		.11	.05	.13	2.25	.025
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma		.26	.05	.31	5.53	.000
KSE-F.ANK	Model	.15**					
	Standart		4.05	1.20		3.37	.001

	Güvenli Bağlanma									
	Kaçıngan Bağlanma									
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma									
	Model									
	Standart									
KSE-PAR	Güvenli Bağlanma									
	Kaçıngan Bağlanma									
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma									
	Model									
	Standart									
KSE-PSİ	Güvenli Bağlanma									
	Kaçıngan Bağlanma									
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma									

*p<0.05, **p<0.01